

פני יוכיחני יהלמני צדיק חסד אני אשא ואני אסבול.
ואקוה שיתפייס, ויעלה זכרוני לטובה בתפלתו זכה
ימלט אי נקי:

ועוד רגע אדבר, כי שמות הקודש הם פעולות
אמתיות ממה שראיתי בעיני מאיש מופת
מורי כהן צדק זצ"ל, ומה שחז"ל עסקו בס' יצירה
זכרא גברא [סנהדרין ס"ה ע"ב], ואמרו ישעי' אמר
שם ובלע בארזא [יבמות מ"ט ע"ב], ואחתופל כתב
שם וקפ"א תהומא [סוכה נ"ג ע"ב ע"ש] הוא שם
מילואו של שם אל, משה רבינו ע"ה הרג למצרי
בשם המפורש, וב"ב י"ד ע"א אמרו ר' אמי כתב
ת' ס"ת ואמר להו דלמא תורה צוה לנו משה כתב,
היה קשה לי הלא מרע"ה כתב י"ב ס"ת ביום א' ג,
ואי רב גובריה בזריזות, מ"מ כיון שהוא בטבע
המציאות, אפשר שהוא כתב כל שנותיו ת' ס"ת,
ואם מרע"ה על ידי השבעה כתב, אם כן אפשר
א"כ גם רב אמי ידע זה השם. ואמרת, היינו דקאמר
הש"ס רב אמי לא כתב אלא השם היוצא מר"ת
תורה צוה לנו משה הוא כתב, דהיינו גמטריא קס"ת
כידוע:

ובחי' תורה אמרתי כי מתמורת רל"א שערי אלב"ם
היא הפיכת קללה לברכה בפי בלעם, כי
בחילוף אלף או"ר בעין עו"ר נעשה מאלב"ם בלעם
ונהפוך לו לרועץ בר"ח ל"ך א"ל מקומ"ך, ומ"מ
השאר קללה לזנו"ת א"ל בנז"ת מוא"ב, ומצירוף
שניהם נאמר בכשלונם ואני אקניאם בל"א ע"ם כי
הם קנאוני בל"א א"ל, היינו בהשבעת שרי מעלה
דמתחיל בלא ומסיים בלא או מתחיל בא"ל ומסיים
בא"ל, בפסחים קי"א [ע"א] ואני אקניאם וכו'.
הארכתי בזה לומר שלא יחשדני כי ח"ו יש בלבי
הרהור ח"ו על העוסקים בזה לשמה:

מ"מ צריך אני לעשות לי רב בשני קושי, א'
מאי דקיי"ל בהכ"נ מותר לעשותו בהמ"ד,
דלא כר' יוחנן במגלה כ"ז ע"א, ואיהו יליף ליה
מהגדולות אשר עשה אלישע ואלישע ברחמי עביד,
אולי נימא להלכתא קיי"ל ה) דלא עביד ברחמים
אלא בהשבעה. ותו קשי' לי מנ"ל לרבנותינו להתיר
זה, כי בתורה אוסר מכשף ואחז"ל [סנהדרין ס"ז
ע"ב] שמכחיש פמליא של מעלה, ועיין היטב
בלשון רמב"ן פ' שופטים [י"ח ט'], וקרא מסיים
[שם י"ג] תמים תהי, אם כן מנ"ל לחלק בין

ק"ק פאטאק נראה כאילו נאמרו דלטורים לפר"מ
כאילו לבי ח"ו חלוק ממנו, ואחז"ל ברכות ל"א
ע"ב מכאן לנחשד וכו' ולא עוד אלא שצריך לברכו
וכו', וכן אקוה, האמת לא אכחיד כי מרגלא בפומי
כי כל האמור להלכה בש"ע היא תורה נתונה לכל
ישראל בשוה ואין בודד במועדיו, אכן מי שאין לו
אלא תורה אפילו תורה אין לו [עי' יבמות ק"ט
ע"ב] כי זה נעשה מצות אנשים מלומדה ואב לבנים
יודיע, ע"כ כל המתחסד עם קונו ניכר במעלליו מה
שלבנו בודה לשם ה' להזיר נזיר מכל מה אשר ידבנו
לבו ובוה אין סגנון א' עולה לשנים כי אין לב ב'
בני אדם שוה באהבת ה', ולכן נקראים בני כושיים
משונה במעשיו [כמו"ק ט"ז ע"ב] אך רק משונה
באור"ו אבל תוכו מתאחד עם כל ישראל, ואך לעשות
עדה שלמה כלם יתחסדו במנהג א' לכולם א"כ
היא גופי' נעשה חק לישראל ומצות אנשים וזה אי
אפשר, ולכן ראיתי רבותי הגאון הפלאה ז"ל ומורי
החסיד שבכהונה מהו' נתן אדליר זצ"ל והגאון מהו'
זלמן חסיד ז"ל שלא המשיכו עדה, מעיד אני עלי
שמימי לא שמעתי מפי קדושי ישראל הנ"ל סי'
הזוהר יוצא מפי קדשם בשום דרוש, ותלי"ת לא
זזה ידי מתוך ידם ולא חסרתי מהם וכו', ותלי"ת
תלמידיהם אין פרץ וכו' כדבס"פ היה קורא [י"ז
ע"ב], ומ"מ אין א' דומה לחברו, זה הוא מה
שמרגלא בפומי. ועוד אמרתי, כי התפלה בנוסח
ספרדי איננו גנאי ופחיתות לנוסח אשכנזי אשר
התורה מקובלת בידיהם מאבות הראשונים, יעיין
אריכות היעב"ץ בכליא אורב, אך היות כי בעו"ה
גשכחו סתרי הכוונה בצרות ויגונות, ובדור האחרון
העמידה נר מזרחי האר"י זצ"ל וזכו הספרדים שהיה
מבניהם והוא גילה תעלומות בנוסחאות שלהם,
ואילו היינו גם אנחנו זוכים לכיוצא בו היה מבאר
לנו כהנה וכהנה בנוסחאות שלנו, והיות בעו"ה אין
אתנו יודע עד מה, על כן מי שרוצה לכוון והוא
אינו יודע צריך להתפלל בנוסח האר"י, והיות
בעוונותי לא זכיתי לא לזה ולא לזה ע"כ בנוסחא
שהורגלתי אחזיק ולא ארפנו כי מה לי הכא ומה
לי התם. [עיין לעיל סי' ט"ו וסי' ט"ז]:

אלו דברים שדברתי מעולם, אבל ח"ו לא יצא
עתק מפי על גברא רבא דכוותי שכמותו
ירבו בישראל, ואם ח"ו יראה פר"מ שגם במה
שכתבתי לעיל דרך עוצב בי, ינחני בדרך אמת ועל

ד) עי' ליקוטי הערות.

ג) דברים רבה פ"ט ד', ושם איתא "י"ג".

תשובה קצח

שיל"ת, פ"ב יום א' ט"ז מרחשון תקפ"ב לפ"ק.
 רב טוב ושלוח השקט ל"ג הרב המופלג ומופלא
 חרוץ בעל פיפיות כבוד מו"ה חיים נ"י ותהי המשרה
 על שכמו עומם משא דבר ה' בק"ק דרעוניטין יע"א:

יקררתו הגיעני, ומ"ש פר"מ אלישע דעביד ברחמי
הוא דעביד והוא ש"ס פרק בני העיר [מגילה
כ"ז ע"א] דאתאן עלה צ"ע לכאורה איך בנה ר'
יוחנן בנין על זה אלישע ברחמי עביד ופירש בית
שמגדלים בו תפלה ועי"ז נולד דין חדש דבית הכנסת
עדיף מבהמ"ד לדעת ר' יוחנן ור' פפי דסבר כוותיה,
ומנ"ל בפשיטות כ"כ ומי לא אשכחן בדברי חז"ל
דהוי עסקי בספר יצירה וברא עגלא תלתא וברא
גברא [סנהדרין ס"ה ע"ב], ויעיין בתשובת חכם צבי
[סי' צ"ג], ויעיין בהלכות גדולות דפוס וויען ס"א
ע"א איך אבוה דשמואל בא לביתו ע"י שם ומשם
נולד שמואל א], וכיון שהדבר אפשרי במציאות ומותר
הוא כאשר עשו גדולי חז"ל, א"כ מנ"ל להש"ס
דהגדולות שעשה אלישע לא היו ע"י שמות והיינו
גדולות, כדאמרינן פרק הישן [סוכה כ"ח ע"א] דבר
גדול מעשי מרכבה דבר קטן הוויות דאביי ורבא,
והיינו שמגדלים בו תורה וכו' יהושע בן לוי ודלא
כר' יוחנן, וצ"ע לכאורה:

והנלע"ד דבקידושין ע"א ע"א אמרינן אין מוסרינן
 אותו אלא למי שצנוע ועניו וכו', וכ'
 שם תוס' רי"ד בשם הירושלמי דצריך שלא יהנה
 משום אדם, וירושלמי זה מצאתיו ביומא פ' אמר
 להם הממונה סוף הלכה ז' יע"ש, ואחז"ל [ברכות
 י' ע"ב] הרוצה ליהנות יהנה כאלישע, נמצא דהיה
 פשוט לר' יוחנן דאלישע לא השתמש בשם כיון
 שנהנה, ואולי משו"ה בעובדא דשונמית ציוה לגחזי
 לשום המשענת על הנער [מלכים ב', ד' כ"ט] ואח"כ
 כשלא הקיץ הנער ע"י גחזי משום שלא היה כדאי,
 מ"ט לא שם הוא המשענת ע"פ הנער אלא הלך
 אחת הנה ואחת הנה והתפלל, אלא ע"כ הוא הדבר
 אשר דברנו, כי המשענת הי' בו סגולות על ידי
 שמות, והוא שנהנה מבריות לא רצה להשתמש
 במשענתו, ולפי מה שטעה בגחזי סבר הי' שהוא
 כדאי וראוי לכך וכשלא הצליח משלחתו הוצרך

מכחיש פמליא של מעלה ע"י שדים או מלאכים
 או שארי השבעות עכ"פ מכריח כח של מעלה
 נגד הטבע. ואין ראיה משמות אורים ותומים שרמז
 רמב"ן פ' תצוה [כ"ח ל'], שאלו אינם מכחישים
 ומכריחים כלום נגד המוטבע. וכשאני לעצמי היה
 נ"ל דפמליא של מעלה היינו שרים העליונים אשר
 שמים משטרם בארץ לאמור לעשב גדל [כבר י'
 ז], וכשכבר יצא שפע מתחת ידם להריק לצינור
 ההוא ואדם בא להשביע כחות התחתונים שבעולם
 העשייה לשנות משטרם אשר בארץ, הוא מכחיש
 פמליא שלהם ואהא איכא קפידא, ויעיין פרש"י
 ס"פ היה קורא [י"ז רע"א] דפמליא של מעלה
 היינו אותם שרים ואסור להכחיש כחם, אך לשנות
 כח עליון גבוה מעל גבוה טרם בוא השפע, לאלו
 מנצח כח שלמעלה ע"י שמות הקודש ע"ז אחז"ל
 זמרו למלך שמנצחים אותו ושמח פסחים קי"ט
 ע"א. וכבר הי' נ"ל שירידת המן במדבר מ' שנה
 לא היה דבר חדש, אף על פי שחז"ל [אבות ה'
 ו'] יחסוהו לבין השמשות, מ"מ נ"ל שהיה אותו
 הרוחנית ושפע אלקי מצינורי מעלה שהי' מעותד
 לירד על תבואת ז' עממים שבא"י בעת ההיא,
 ואכלו מקבלי תורה הפנימיות ולאמורים נשאר
 המוץ והקליפה, והיינו דאמר להו כלב [במדבר
 י"ד - ט'] לחמנ"ו הם סר צילם מעליהם וה' אתנו,
 ר"ל כח ה' אנו אוכלים וכל כח חיוני שלהם היא
 מלחם חצוני שלנו, וזה כמוץ יסוער מגרן וכעלה
 נבל. [עייין בסי' שאחר זה]:

ובה אמרתי בשמן דאלישע דכתיב [מלכים ב',
 ד' - ו'] אין עוד כלי ויעמוד השמן, ואחז"ל
 [ילקוט שם] עמד שער השמן שנתיקר השער,
 ואיך היה זה, אך לפע"ד הנביא המשיך כל צינורי
 השמן שהי' ראוי להשפיע אל הזיתים המשיך
 כולם לתוך כלי האשה וממילא נתקלקלו כל
 הזיתים ונתייקר השמן, כנלע"ד. אראה מה בדעת
 פר"מ ושיבני דבר ה' לשד השמן וכצפיחית
 בדבש, ויה"ר שתתחדש שנה טובה ומתוקה ויעלנו
 מצולה עמוקה עלה נעלה במסילה אשר בית אל
 עולה, כה עתירת א"נ:

משהק"ם

(א) הובא בקצרה בתוס' קידושינ ע"ג ע"א ד"ה מאי.

אחר ט"ו יום מתקופות טבת, ודעת רמב"ם בפירושו המשנה פ"ק דברכות דאלו הם השעות שהוזכרו לענין ק"ש ותפלה בכל מקום, והכי קי"ל כמ"ש מג"א סי' רל"ג סק"ד, ודלא כהזהר דס"ל דשעות לעולם שוות ויום לזה מלילה ומ"מ אותן שעות דלילה אינון וכן בהיפוך דליתא אלא כנ"ל, ומ"מ לענין תיקוני משמורת קי"ל כהזהר, ועיין לשון מג"א סי' א' סוף סק"ד דקצת מגומגם, וכך כוונתו, דלעולם חשבינן הלילה ליי"ב שעות שוות הן בקיץ הן בחורף, אע"ג דלענין תפלה הן זמניות ע"ש וק"ל. ולענין חמץ בפסח, כבר ידעת פלוגתת הגאונים בש"ע סי' תמ"ג, וכן לרוב או לכל שיעורי תורה התלוי בזמן:

ב, שעות השוות שיש מהם כ"ד בכל יום ויום, לא י"ב ביום וי"ב בלילה, אלא כ"ד בכל יום, שאם תחלק היום והלילה לכ"ד חלקים, יהי' חלק א' מהם שעה והיא המחזקת ס' מינוטען, ובלשון ב"א הוא סתם שעה שמדברים בו בכל מקום, וכדומה לי שגם בלשון הפוסקים כולם בכל מקום שמזכירים שעה סתם, לכך כיונו ולא לשעות של ק"ש ותפלה כמו שעלה על דעתך כי בחפזך כתבת וז"ל, נראה דשעה סתם המורגל בדבריהם הוא ס' מינוטען ונראה דהיינו טעמא משום שכל לשון שעה הגאמר בש"ס על ק"ש ותפלה וכדומה על שעות היום שהוא אחד מכ"ד ביום ע"כ לשונך, וטעות הוא בידך:

והנה מג"א רס"י קנ"ז כתב, משמע בפסחים שעות זמניות וכו' גבי אחאב משמע דחשבינן וי"ו שעות משעה שקם ממטתו עכ"ל. הנה שש שעות דאחאב [תענית כ"ה ע"ב] ע"כ לאו זמניות הם אלא שעות שוות, דמה ענין הזמן לקימתו ממטתו, מיהו היא גופי' צ"ע בשיעור קריאת שמע שבני מלכים דרכם לעמוד בג' שעות [ברכות ט' ע"ב], וכי שינת המלכים תליא ברביע היום יהיה ארוך או קצר, ויש ליישב זה. אך מה שצ"ע כיון דזמן מנחה קטנה (פלג המנחה) היא רביע אחרון מהיום לפי הזמן, איך בערבי פסחים וערבי שבתות וי"ט תלוי אכילה לתיאבון לפי הזמן שהגבילו חז"ל מפלג המנחה א) ולמעלה, ובערב שבת שבחורף יאכל כל שבעו קודם פלג המנחה א) שבעת ההיא שהוא ב' או ג' שעות ויאכל בלילה לתיאבון, ובקיץ צריך להתענות מפלג המנחה א) גדולה ואילך. ודברי ש"ך בי"ד סי' קפ"ד

אלישע לאחוז אומנתו למיעבד ברחמי, כנ"ל ליישב דברי ר' יוחנן דהגדולות שעשה אלישע ברחמי עביד ובית גדול היינו שמגדלים בו תפלה:

ומ"מ נ"ל מדלא חשיב לי' בקידושין ע"א ע"א הנ"ל בכלל הני מילי מעליותא דחזיא לשם המפורש, וגם בש"ע י"ד סס"י רמ"ו ובש"ך שם סקכ"ג ויעיין עוד סי' הנ"ל ש"ך ססק"ו, ויעיין הגה' רמ"א סי' קע"ט סעיף ט"ז, ולא לשתימט בכל הני דוכתי להודיע לנו חדוש זה, ש"מ ס"ל לרבנותינו הגאונים הפוסקים דמדלא חשיב לי' בש"ס בבלי ש"מ דלית הלכתא כהירושלמי, ור' יוחנן דהוא מארי דתלמוד ירושלמי איהו לטעמי' אזיל דאלישע ברחמי עביד ולא קי"ל כוונתיה אלא כריב"ל שמגדלים בו תורה ומעלין בקודש מבית הכנסת לבהמ"ד והכי הלכתא:

הנלע"ד כתבתי, ואחתום בברכה כנפשו הטהורה ונפיו א"ו מאז כן עתה: 09/09/2018nnn

משה"ק סופר מפפד"מ

תשובה קצט

שיל"ת, פ"ב יום ה' כ"ח לירחי תליתאי תקפ"א לפ"ק. שלום וכ"ט לך י"נ תלמיד הרבני המופלג מהו' ולמן ב"ה נ"י:

ע"ד סתם שעות המוזכרת בש"ס ובפוסקים בדוכתי טובי נאמרים על ג' אופנים, שמענה ואתה דע לך. יש מהם י"ב שעות ביום וי"ב שעות בלילה והמה נקראים זמניות שאין שום שעה מהם שוה מיום זה ליום שלאחריו, כי אם תחלק היום ליי"ב חלקים שוים יגיע לחלק א' כך וכך מינוטען, ויום שלאחריו כבר נתארך או נתקטן והחלק הי"ב ממנו הוא פחות או יותר משל היום, ולא תמצא ב' שיעורי שעה שוה כ"א פעמיים בשנה דהיינו יום תקופת ניסן ויום תקופת תשרי להשוכנים תחת קו המשוה, וכששעה של יום היא שעה ארוכה תהיה שעה של לילה קצרה, כי גם הלילה תתחלק ליי"ב חלקים שוים והחלק הי"ב ממנה נקרא שעה שלה, ולפ"ז תהיה שעה של יום בקיץ שוה עם שעה דלילה בחורף לפי ערך המשוער, ע"ד משל שתאמר שעה של יום ט"ו שאחר תקופת תמוז שוה עם של לילה

א) ר"ל זמן מנחה, ועי' בליקוטי הערות.

מסובב כל הסיבות וקוצב לכל אדם את פרנסתו, וזה מה שאמרו קשה מזונותיו של אדם, שאצל הקב"ה אין קושי לקרוע את ים סוף יותר מפרנסה ולא פרנסה יותר מקריעת ים סוף, כיון שאין אצלו כלל חילוק בין טבע לנס.

הרב

מי שסבור שהקב"ה מסר את הנהגת העולם לכוחות הטבע, עובר בלאו דע"ז

ויעויין בספר החינוך (מצוה כ"ו) שכתב שאדם שמאמין בקב"ה שהוא בורא העולם, אלא שמדמה בדעתו שהקב"ה מסר את הנהגת העולם לכוכב או למלאך - הנמצא תחת שליטת הקב"ה, הרי הוא עובר על לאו דע"ז דכתיב "לא יהיה לך אלוקים אחרים על פני", ונראה פשוט שכמו כן אדם שמאמין שהקב"ה בורא העולם, אלא שמדמה שהקב"ה מסר את הנהגת העולם לכוחות הטבע, הרי הוא עובר בלאו זה דעבודה זרה - דכתיב "לא יהיה לך אלוקים אחרים על פני", ודינו ככופר ממש.

וז"הו מה שכתוב (הושע י"ד ד) "ולא נאמר עוד אלוהינו למעשה ידינו", ומשמע להדיא מלשון הפסוק, שהתולה את הצלחתו במעשי ידיו ולא בקב"ה, הרי הוא הופך את מעשי ידיו לאלוקים - כיון שתולה ששורש הצלחתו הוא במעשי ידיו, וא"כ נמצא, שמי שאינו מאמין בהשגחת הקב"ה, הרי הוא כעובד עבודה זרה - שהרי יש לו אלהים אחרים ה"י.

אין שום חילוק בין טבע לנס

ידועה קושיית הבית יוסף (או"ח סי' תר"ע) למה תקנו חז"ל שמונת ימי חנוכה, והלא בלילה הראשון לא היה צריך את הנס, שהרי היה מספיק שמן בפח עבור יום אחד, ונמצא שלא היה נס אלא בשבעת ימים בלבד.

ונראה ליישב בזה, שאם היינו עושים רק ז' ימים חנוכה אבל על היום הראשון שהיה ע"פ הטבע לא היינו עושים זכר דחנוכה, היה משמע מזה שהטבע אינו נס אלא מנהגו של עולם, וזהו נגד כל יסודות האמונה וכמוש"כ הרמב"ן בסוף פרשת בא (שמות י"ג ט"ז) וז"ל 'שאיין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם', ולכן אדרבה, אנו עושים ח' ימים חנוכה כדי להורות שגם היום הראשון הוא נס ואין שום טבע בעולם, וזהו עיקר עניינם של ימי החנוכה - שנלמד ממה שדלק השמן שבעה ימים שלא כדרך הטבע, שגם ביום הראשון שהשמן דלק כדרכו אי"ז טבע ומנהגו של עולם אלא נס, וכמוש"כ הרמב"ן (סוף פרשת בא) 'מן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים, והיינו

שאינ שום חילוק בין טבע לנס, אלא שהטבע הוא נס תמידי ולכן איננו מתפעלים מזה כיון שהתרגלנו לזה מקטנות, וה'נס' הוא דבר נדיר היוצא מכלל הניסים שהטביע הקב"ה בעולמו.

וזה מה שאמר רבי חנינא בן דוסא (תענית כ"ה ע"א) "מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק", שכל כך היה ברור אצלו שאין טבע בעולם אלא הכל מהבורא יתב', עד שלא ראה חילוק בין שמן המוטבע בעולם שידלוק לחומץ שאינו דולק ע"פ טבע, כי הכל הוא מהשי"ת ואצל השי"ת אין חילוק בין חומץ לשמן.

ועל דרך זה פירש בנועם אלימלך (הוספות ליקוטי שושנה) את הפסוק בפרשת בשלח "ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים" (שמות י"ד כ"ט), דהכוונה בזה הוא שבשעת שעברו ישראל בתוך הים, זכו להגיע להכרה ברורה שאף כשהולכים "ביבשה" שהוא ע"פ הטבע, זהו גם כן נס גמור וכמו "בתוך הים" ממש.

אין טבע בעולם

כתיב (שמות ט' ל"ג) "ויחדלו הקולות והברד ומטר לא ניתך ארצה" ופירש"י וז"ל לא ניתך - אף אותן שהיו באוויר לא הגיעו לארץ, והיינו שאף מה שכבר ירד מהשמים עמד על עמדו ופסק באויר, ויש לנו להתעורר מזה, שאנו רגילים לחשוב שמה שהמטר נופל לארץ לאחר שנתנתק מהעננים הוא דבר טבעי ופשוט, אבל כאן אנו רואים שגם זה הוא יד ה', שכאשר הקב"ה רוצה שהמטר שכבר ירד לא יגיע לארץ, הקב"ה מפסיקו באוויר, והרי לנו מזה שגם כאשר המטר מגיע לארץ הרי זה משום שכן גזרה חכמתו יתברך ואין זה בכח הטבע כלל, ואין שום טבע בעולם.

העיתונים והפוליטיקה מבלבלים את האמונה

אמנם מה שמבלבל אותנו בזה הוא הפוליטיקה, שדרך הפוליטיקה הוא להסביר כל מקרה ומקרה עפ"י הטבע ובדרך של סיבה ומסובב ואינם תולים בקב"ה כלל, ומי שקורא עיתונים (צייטונגען בלע"ז) שיש בהם פוליטיקה מתבלבל ואינו רואה שהקב"ה הוא מנהיג העולם, ולכן ראינו הרבה גדולים וצדיקים שלא רצו לקרוא עיתונים כיון שלא רצו לפגום בדרגת אמונתם.

ולדוגמא בעלמא נביא כאן מה שאירע לאחרונה שאנשי צבא הציונים כאן בארץ ישראל תפסו ספינה עם נשק בלב ים, וניחזי אנן מה אנשי הפוליטיקה התולים כל דבר בסיבה ומסובב אומרים, ומה אנו אומרים, שהם אומרים "הנה הבחורים שלנו נפלאים וחזקים", ולעומתם אנו המאמינים בני מאמינים אומרים "גדול אדוננו

אגבול כי אם מלא חוס ולא"ס לא עברי ונדאש דשיטור רוחב חוס על מל כזה רמז הוא לשראש שמשלח לחול ששל שמה סיס ומקיימין מזה זייט שיש בה חוס של חבלת כי זה המלה חומה היא כביד סיס שלם יאל וישקוף את העולם וסעטס נראה לפי שהכלה דומה לים כדאיתא בפ' כיסוי הדם לך כשאקב"ה רואה את גלי הים שמנזיטין את עמון לאלה ולשקוף את העולם הוא זכר במלות קבלת של זייט שדומה לים ונוער כהן שלא יאלו ובי הלי גונא ח"ה במדרש הכיאלו ב"י כשור ח"ה ס' מ' הרוקח והמים להם תומה שהכריז גבראל למים שאחרים סחרו שעמדין להשליך כקף זייט לאחריהם משמע דמלות זייט גרם לו לים שעתה כחומה ולא יאלו והיינו ע"י חוס של הכלה שבה שדומה לים דכיון דדומה לים ויואל מן חלזון הנא מן הים הסחלק חרון אפו של מקום ופעלו של ים ע"י מזה וז :

שנאמר האוחז לא חיראו נאס ה' אסיפא דקרא סמין סיעאל דקרא וסמו גלוי ולא יעברוהו משמע דגלי הים סומים וקראים זה אל זה להחריב העולם ואין יכולים לעבור את הגבול אשר שם להם :

רבי גרסיק לירי חזי לי אורזילא דרעמי' בר יומא דהוה וכו' וכן הוא בזבחים וכן גרים הערוך :

וחרוב מיניה שיתין מחזי וחלבו מיניה שיתין מחזי ומלמו מיניה שיתין מחזי הכי אורחא דש"ס כל היכא דבעי למיקק מסבר גדול נקט שיתין כדאיתא בפ' הבעלים שיתין מחזי שיתין משכילי דמא שיתין מיני לפדא שיתין עבדי וכו' ובסמוך נמי קאמר גמני שיתין פרכי וכן שיתין רבויי רבויי שיתין מיכלי מקו לגברא ועוד הרבה ושעמא בר' לפי שכל דבר במל בס' דהכי ילפינן מורע בשלה ויינו דאיתא בבבבסיס מנרים אחד מששים כטוב וכוט אחד מששים כשולס ועולם ח' מששים גנו וכו' כלומר דטוב גדול כל כך עד שמנרים כטל לגביה וסעולם גדול כל כך עד דכוש כטל לגביה כדבר הכטל בששים וכן כולן דקחשיב סחס וייט דאיתא נמי פרק הרוואה חמשה אחד מששים אל אחד מששים לגביהם דכש ח' מששים למן וכו' כלומר מחיקת הדבש אע"ג דמחיקתו רב אש"ס כולל הוא לגבי מחיקות המן ואינו נחשב לכלום וכן מוס אל שולס אע"ג דחוס גדול הוא כטל לגבי חוס אל של גיטנס ולהכי נקט שכן אחד מששים דכל דבר כטל בששים . ולקך נקט סכא דחרוב מיניה שיתין מחזי כלומר לגבייהו דהך כרכים נחרבו מיניה עד דכרך אחד אע"ג דגדול הוא הוה כטל עד דכרך אחד הוה כטל לגבייהו מיניה וכן כל כך הרבה כרכים אכלו מיניה עד דכרך אחד הוה כטל לגבייהו אף על גב דהא נמי מילתא דתמייה הוה שיתפריבו כל אמי הכרך מדג אחד וכן כבמוך קאמר דמסניא שיתין פרכי כלומר דמסניא כל כך הרבה פרסאות עד דפרסה חדא כטל לגבייהו אע"ג דחד פרסה נמי מסלך רב הוא בשעורא כדמיחס קומקומא דמיא וכן ים לפרשו ככולהו דוכתי :

ירישיה זרקיע כמו נבנה לנו עיר ומגדל ורחשו בשמים ערים גדולות ובגרות בשמים כלומר נבנה מחור :

דף עד ועייר סיעטא יוחא דכריה לאו שהיו שוכנין שם במדבר על פי הארץ דהא במדרש קאמר שהיו חופרין קברים לפנאן ונגנבו שם ועוד דאס כן היה יורד עליהם הנשם והשגל מן השמים אלף נראה שהיו עושין לעמון מערה גדולה כדרך שעושין למחים ושכנו שם וכנה וההוא סיעטא נכחו במערה ושם עייל סיעטא חותי בירכא דחד מינייהו :

עבשי שפשיפי מי חמר לי נקט לשון הסבה ולא נקט לשון הסרה אף על גב דק"ל דנעל בלשון הסרה וחסס בלשון הסרה יש לומר דהוא ימנך שמו לגבי זדיק וחסס ככיוול כחשה לגבי בעלה דפיל דלהכי נקרא משה רבינו וחסס נביאים אש האלהים לפי שהוא ימנך גורד גזירה והדיוק מנעלה בזכותו וחפילתו וכמו אשה שסנעל מפר דריוס ודבריה וכן דרשו חז"ל מושל בלדס זדיק מושל אלהים מי מושל בי זדיק וגבי אשה נמי כתיב והוא ימשול בך ולקך קאמר דהוה לים למימר מושל לך :

מה עשה סירס את הזכר פי' רשכ"ס ז"ל שלא יזקק לשאר דגים ואי אפשר לומר כן מדברין בסמוך חסס נמי ליכרסיה לזכר ולגננס לנקבה ומשני דגים פריי' וזרין לומר דכיון דפריי' אחיב לתיחש שמה יזקק ליוחן זכר עס ליוחן נקבה קאמר לפי שלא נסחרם ממה אלף שיתלה ממנו חלואו כמו יטון דנקבה אלף דגני זכר שייך לשון סירוס וגבי נקבה לשון זיטון דליכא נמימר דכיון דפריי' איכא לתיחש שיתקף לה שאר דגים קאמר דאס כ' מתי פריין בחר הכי וליעבד איכא פי' זינן הנקבה ויהרוג אה הזכר והא לא מני למיעבד הכי כיון דאיכא לתיחש שיתקף לה שאר דגים ואין לפרש דהא דפריין וליעבד איכא סייט שיתרם הנקבה ויהרוג הזכר דמו ליכא לתיחש לשאר דגים חדא דזיטון וסירוס נראה דחד מילתא מינכו דכפי' ועוד דלוי סירוס מילתא אחריתי הוא ושייך נמי גבי נקבה ח"כ היקפי לפי המסקנא אמאי לא סירוס מרוייהו הזכר והנקבה דמו ליכא לתיחש למידי אלף ודאי ליעבד איכא דקאמר סייט זינן הנקבה ויהרוג הזכר דלשאר דגים לא חיישינן שיתקפו לה ח"כ הא דממני דגים פריי' ע"כ סייט דחיישינן שיתקפו ליוחן זכר עס ליוחן נקבה קאמר אלמא דאף על גב דנסחרם הזכר אי לאו דהרג הנקבה אכתי הוה מני לזקק לה ואי כתי' רשכ"ס דלך כרטיי שלא יזקק לשאר דגים ח"כ כי כרסו מתי הוי הא אחי מני לזקק להם אלף ודאי לשאר דגים לא חיישינן כלל בין בזכר בין בנקבה וזרין לומר דמה שסירוס הזכר כדי דלא ליהוי לים זכר חלואו כלשון שמי שפירש רשכ"ס ז"ל ומיניו לשון סירוס אפ"ג שאינו נוסל בלי הזרע כדאמרין בסוף פ' שמה שרשים הרואה לברם הרגול ויכול כרבלמו והוא מסתמם מאליו :

ביון דכתיב ליוחן זה ירנה לשחק בו בהדי נקבה לאו אורה ארעא מיחו

דקאמר אי איה ליה דיקלי יחיב ליה תרי דיקלי וכסמוך נמי קאמר חזוין אי איה זיה דיקלי יחיב ליה דבסך מחוייב ליתן לו ועוד דל"כ איכא מיבעי ליה למימר אי משעבדי פריק ליה תרי דיקלי ואי ליה זבין ליה תרי דיקלי דסעת' זו ואין זריך לומר זו קאמר דכיון דלמ"י אי ליה ליה ברשותו כלל זריך למיזון ליה לעמוד בדיבורו כי משעבדי דברשותו מיחא ינוכו כ"ש דפריק להו מיהו מתי' רשכ"ס ז"ל קאמ דהוה גרים איכא שפירש ולי משעבדי חמיה וסדר פי' זבין ליה וכו' לך נראה כגירסא הספרים דגריס אי איה זיה דיקלי והא דקאמר יחיב ליה תרי דיקלי אידי דנקט זבין ליה תרי דיקלי פריק ליה תרי דיקלי נקט נמי יחיב ליה תרי דיקלי ואתי לאשמעין דלמ"י ליה זיה-אלף תרי דיקלי העקה קיים דמיטע רבים שנים וקאמר ולי ליה זיה דיקלי זבין ליה תרי דיקלי פי' ואין הלוקח יכול לומר איני לוקח אלף קרקע שיש בו דקלים וכן פירשו הרמב"ם והרמב"ם ז"ל הך מילתא ופעמא מטיס דארעא ודיקלי משמע דקלי' אחריס ומשמע נמי קרקע שיש בו דקלים דבגרי' המקבל נקט ע"ס ארעא דחד דיקלי דחד וסחס איירי בדקלים שעליה והא דלא אחר ארעא לחודא לשופרא הוא דאמר הכי דדוקא ארעא כדיקלי אין בפשמעמו אלף קרקע שיש בו דקלים אבל ארעא ודיקלי משמע הכי וכו' כיון שלא הסנה לוקח בהדיא לך אי ליה זיה דיקלי יכול לומר לו אחריס וסדר קאמר ולי משעבדי פריק ליה זיה דיקלי דלע"ג דארעא ודיקלי משמע הכי וכו' מ"מ כל היכא דאית זיה דיקלי לא מני יחיב ליה דקלים אחריס דמסממא דמסייסו אסקי דיקלי דאית זיה הוה ולקך קאמר דאי משעבדי הך דיקלי דהאי ארעא לא מני מוכר למימר הכי ליה ליה דיקלי ואין לך דקלים אחריס אלף פריק ליה תרי דיקלי דלע"ג שכן משעבדיס כתיב זיה דמ' ומסממא דמסייסו אסקי דיקלי הוה :

דף ע בא דלמר כבעט וגובה טלו ליה ליה דרב חסדא כהנו האוספוח וכו' אחתי אחתי גובה כולו דניסטון ליתמי נאכחו . וי"ל

דמילתא דלא שכיח הוה לא טענין ליתמי וכו' וכן כהב הסור סימן ק"ח דלא טענין ליתמי נאכחו מיכו מדברי רב אלפס ז"ל בפ' המקבל משמע דטענין לכו נאכחו אמר רבא הלכא נשבע וגובה מחלה דסוה בתורה מלוה אבל פלגא דהוה בתורה פקדון חיישינן שמה נאכח אי נמי דלמא פרעיה וכו' שם כהב נמי וז"ל ובר"ן כהב שהרי"ף והרמב"ם פולקיס וגראש דכבידא לכו דלמ"ג דלמ"י דס"ד דשליגי דברב חסדא זריך לומר דלא טענין לכו נאכחו מ"מ לפי המסקנא דכולי עמלא איה לכו דרב חסדא שפיר איכא למימר דטענין לכו נאכחו ולגיני כשענת נאכחו כי היכי דפליגי כשענת פרעין דמ"ס אלף חיתא דנאכחו מימר הוה אמר ומ"ס לימור מאלך סמוה הוה דאכסיה עוד כהבו הוה' ואין לסקנא לרבי אלף דאית ליה מתוך שזינו יכול לישבע בשלם אמאי פטרין לכו הא מחוייביס שבעט וכו' לפירוש ר"ח שכתב הסוספוח לעיל דך שבעט' דהא מדרכן לא קשה מידי דלא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם אלף כשנשבע דאורייתא כמו שכתב בסור בס' מ"ה בשם הרמ"ם :

דף עא לא הקדיש אלף את חרוב המוכר וחס סון השקמה לאחוקי בור וגם וסוך לא הקדיש אלף את חילנות שבעה ודאי הקדיש אפי' לר' שמעון דשאר כל החילנות ככלל שדה נינוכו כדילוף לעיל מקרא דויקס שדה עפרון מי שזריך לגבול סביב יאלו חלו שאין זריכין וכו' ועוד דאי ס"ל לרבי שמעון דשאר חילנות לא הקדיש איכ כל שך דאין מוכרין דהקדש עדיף ממכר וכו' אמאי לא פליג רבי שמעון ארישא דתמי' דקחתי לעיל המוכר את השדה מכר את החרוב שאינו מוכר וחס כמולה השקמה והוה ליה לפלוגי ולמימר דאין מוכרין ולפי' זה ית לתמוה דבס' ית בערכין מייתי לה הך מילתא דר' שמעון ופי' שם רש"י ז"ל ר' שמעון אומר לא הקדיש חילנות שבה אלף חרוב המוכר וכן השקמה שכן זקנים וגדולים מאד ויונקים משה הקדש טפי משאר חילנות משמע דכ"ל דשאר חילנות לא הקדיש וכלאו הכי נמי פירוש דמוק דמה לי יונקים הרבה מה לי יונקים מטט הא מכל מקום נהנה מן ההקדש :

רבי שמעון דאמר כרבי עקיבא דמוכר בעין יפה מוכר ואין הכי נמי דמני לוקח למימר עקור חילך שקיל ויל קאח חומה דכיון דלמאן דלמר מוכר בעין יפה מוכר מני לוקח למימר למוכר עקור חילך ח"כ למ"ד מוכר בעין רעה מוכר נמי יתחא מוכר ללוקח עקור חילך ואמאי קמי מתי' הקונה שני חילנות בזמן של חזירו לא קנה קרקע משמע קרקע הוה דלא קני אבל חילנות מיחא אן זריך לעקיב' :

דף עב שדה שאינה שדה אחוזה יתה זו וכו' מדלל כתיב ואם את שדה מקנתו יקדיש לה' אשר לא משדה אחוזהו למה לי אלף אחי לאשמע' דדוקא שדה מקנתו שאינה שדה אחוזה שקנאה מאחר אבל שדה מקנתו והוא נמי שדה אחוזהו כגון שקנאה מאביו ומת אביו ואח"כ הקדיש דהוה שדה מקנתו כיון שקנאה והי נמי שדה אחוזהו כיון שקנא' מאביו ומת ואח"כ הקדיש דינה כשדה אחוזה וקא ס"ד דרבי שמעון נמי לא דריש אלף ייחורא דקרא דאשר לא משדה אחוזהו אלף דס"ל כנלמא דזלינן בחר פדיון לך סבר דה"ה הקדיש' ואח"כ מת אביו אלמא סבר פדיון חזלינן ומשני דדרי' נמי מ"ס דמשדה אחוזהו ואין להקשות למאי דס"ד דסעמא דר"ש משום דזיל כנלמא בחר פדיון ח"כ קרא דאשר לא משדה אחוזהו למה לי י"ל דאי כתיב ואם את שדה מקנתו יקדיש לה' הוה משמע דבשאה הקדש תליא מילתא דכל שהוא מקדיש שדה מקנתו עודה בשווי אפ"ג דבשעת פדיון הוי שדה אחוזהו דשאי הכא דגלי קרא לך קאמרין למיכתב אשר לא משדה אחוזהו לומר שדה שאין רחמי' להיות שדה אחוזה יכו' :

המוכר את הספינה פרק חמישי

דף עג ברא חוסא חלל ולא עברי פי' רשכ"ס ז"ל אלף רחב חוס חמי יטול לנאח מן החול מיהו מדנקט ולא עברי ביי' ולא קאמר ה"א חוסא חלל לא עברי משמע דלאו כל רוחב החול שעל שפת הים עס גבול לים אלף כמלא רוחב חוס כלבד ויחינו דקאמר מלא חוסא חלל ולא עברי כלומר שאין ברוחב

